ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (έκτο τμήμα)
της 17ης Απριλίου 1997 *

Στην υπόθεση C-90/95 P,

Henri de Compte, πρώην υπάλληλος του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, κάτοικος Στρασβούργου (Γαλλία), εκπροσωπούμενος, αρχικά, από τον Éric Boigelot, δικηγόρο Βρυξελλών, και, στη συνέχεια, από τον Francesco Pasetti Bombardella, δικηγόρο Βενετίας, με αντίκλητο στο Λουξεμβούργο τον δικηγόρο Elvinger, 15, côte d'Eich,

αναιρεσείων,

που έχει ως αντικείμενο αίτηση αναιρέσεως που ασκήθηκε κατά της αποφάσεως που εξέδωσε στις 26 Ιανουαρίου 1995 το Πρωτοδικείο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων στις συνεκδικασθείσες υποθέσεις T-90/91 και T-62/92, De Compte κατά Κοινοβουλίου (Συλλογή Υπ.Υπ. 1995, σ. II-1), και με την οποία ζητείται η αναίρεση της αποφάσεως αυτής, εξαιρουμένου του τμήματος που υποχρεώνει το Κοινοβούλιο να καταβάλει στον αναιρεσείοντα το ποσό των 200 000 βελγικών φράγκων (BFR) ως ικανοποίηση ηθικής βλάβης,

όπου ο έτερος διάδικος είναι:

το **Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο,** εκπροσωπούμενο από τον François Vainker, μέλος της Νομικής Υπηρεσίας, επικουρούμενο από τον Denis Waelbroeck, δικηγόρο Βρυξελλών, με τόπο επιδόσεων στο Λουξεμβούργο τη Γενική Γραμματεία του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, Kirchberg,

* Γλώσσα διαδικασίας: η γαλλική.

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (έκτο τμήμα),

συγκείμενο από τους G. F. Mancini, πρόεδρο τμήματος, J. L. Murray, K. N. Κακούρη, P. J. G. Kapteyn και H. Ragnemalm (εισηγητή), δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: G. Tesauro
γραμματέας: R. Grass

έχοντας υπόψη την έκθεση του εισηγητή δικαστή,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 18ης Ιουνίου 1996,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1 Με δικόγραφο που κατέθεσε στη Γραμματεία του Δικαστηρίου στις 24 Μαρτίου 1995, ο de Compte άσκησε, δυνάμει του άρθρου 49 του Οργανισμού ΕΚ του Δικαστηρίου και των αντιστοίχων διατάξεων των Οργανισμών ΕΚΑΧ και ΕΚΑΕ του Δικαστηρίου, αίτηση αναιρέσεως κατά της αποφάσεως του Πρωτοδικείου της 26ης Ιανουαρίου 1995, Τ-90/91 και Τ-62/92, De Compte κατά Κοινοβουλίου (Συλλογή Υπ.Υπ. 1995, σ. II-1, στο εξής: αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση), με την οποία ζητείται η αναίρεση της αποφάσεως αυτής, εξαιρουμένου του τμήματος που υποχρεώνει το Κοινοβούλιο να καταβάλει στον αναιρεσείοντα το ποσό των 200 000 BFR ως ικανοποίηση ηθικής βλάβης.

2 Από την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση προκύπτει ότι ο αναιρεσείων, ο οποίος έχει συνταξιοδοτηθεί από την 1η Ιανουαρίου 1989, είναι πρώην υπάλληλος του Κοινοβουλίου, όπου άσκησε καθήκοντα υπολόγου.

3 Στις 18 Ιανουαρίου 1988, η αρμόδια για τους διορισμούς αρχή (στο εξής: ΑΔΑ) επέβαλε με απόφασή της στον αναιρεσείοντα την ποινή του υποβιβασμού από τον βαθμό Α 3, κλιμάκιο 8, στον βαθμό Α 7.

4 Η απόφαση αυτή εκδόθηκε κατόπιν της πειθαρχικής διαδικασίας, η οποία κινήθηκε μετά τη διαπίστωση ανωμαλιών κατά τη λογιστική διαχείριση του Κοινοβουλίου, για την οποία ήταν υπεύθυνος ο αναιρεσείων.

5 Η πειθαρχική διαδικασία, η οποία κινήθηκε αρχικά στις 30 Σεπτεμβρίου 1982, ακυρώθηκε, κατ' αρχάς, από την ΑΔΑ στις 14 Ιανουαρίου 1983. Η διαδικασία αυτή, η οποία κινήθηκε εκ νέου στις 13 Απριλίου 1983, κατέληξε, στις 24 Μαΐου 1984, σε μία πρώτη ποινή υποβιβασμού. Εντούτοις, η απόφαση αυτή ακυρώθηκε με την απόφαση του Δικαστηρίου της 20ής Ιουνίου 1985, 141/84, De Compte κατά Κοινοβουλίου (Συλλογή 1985, σ. 1951), για τον λόγο ότι η διαδικασία έφερε το στίγμα ουσιώδους πλημμελείας οφειλομένης στην εξέταση μαρτύρων απόντος του αναιρεσείοντος. Η πειθαρχική διαδικασία, η οποία κινήθηκε εκ νέου στις 24 Ιουνίου 1987, κατέληξε στον υποβιβασμό του αναιρεσείοντος, στις 18 Ιανουαρίου 1988, στον βαθμό Α 7.

6 Με την απόφαση της 17ης Οκτωβρίου 1991, Τ-26/89, De Compte κατά Κοινοβουλίου (Συλλογή 1991, σ. II-781), το Πρωτοδικείο απέρριψε ως αβάσιμη την προσφυγή που άσκησε ο αναιρεσείων κατά της ποινής του υποβιβασμού που του επιβλήθηκε. Κατά της αποφάσεως αυτής ασκήθηκε αίτηση αναιρέσεως, η οποία απορρίφθηκε με την απόφαση του Δικαστηρίου της 2ας Ιουνίου 1994, C-326/91 P, De Compte κατά Κοινοβουλίου (Συλλογή 1994, σ. I-2091). Με δικόγραφο που κατέθεσε στο Πρωτοδικείο στις 20 Ιουνίου 1996, ο αναιρεσείων ζήτησε, βάσει του άρθρου 125 του Κανονισμού Διαδικασίας του Πρωτοδικείου, την αναθεώρηση της προπαρατεθείσας αποφάσεως της 17ης Οκτωβρίου 1991, De Compte κατά Κοινοβουλίου.

7 Σε σύντομο χρόνο μετά την πειθαρχική διαδικασία η οποία κατέληξε στον υποβιβασμό του, ο αναιρεσείων ζήτησε από το Κοινοβούλιο, στις 14 Ιουνίου 1988, να κινήσει τη διαδικασία περί αναγνωρίσεως του ότι πάσχει από επαγγελματική νόσο προκειμένου να του χορηγηθούν οι παροχές που προβλέπονται στο άρθρο 73 του Κανονισμού Υπηρεσιακής Καταστάσεως των υπαλ-

λήλων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (στο εξής: ΚΥΚ), σύμφωνα με το άρθρο 17, παράγραφος 1, της ρυθμίσεως σχετικά με την ασφάλιση έναντι των κινδύνων ατυχήματος και επαγγελματικής νόσου των υπαλλήλων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (στο εξής: ρύθμιση).

8 Στην ιατρική έκθεση της 30ής Ιουνίου 1989, ο ιατρός που ορίστηκε από το όργανο αρνήθηκε, σύμφωνα με το άρθρο 19 της ρυθμίσεως, να αναγνωρίσει ότι ο αναιρεσείων έπασχε από επαγγελματική νόσο. Ο αναιρεσείων προσέβαλε το σχέδιο αποφάσεως περί απορρίψεως της αιτήσεως αναγνωρίσεως επαγγελματικής νόσου, που καταρτίστηκε βάσει της εν λόγω ιατρικής εκθέσεως.

9 Κατά συνέπεια, και σύμφωνα με το άρθρο 23 της ρυθμίσεως, συστάθηκε υγειονομική επιτροπή της οποίας η έκθεση, η οποία συνετάγη στις 22 Ιανουαρίου 1991, περιλαμβάνει τα ακόλουθα συμπεράσματα:

«1. Ο Henri de Compte πάσχει από σοβαρή αγχοκαταθλιπτική και παρανοειδή κρίση μελαγχολίας επαγγελματικής προελεύσεως και εκδηλωθείσα υπό συνθήκες άγχους οφειλόμενες σε κατηγορίες τις οποίες θεώρησε κακοπροαίρετες και οι οποίες προκάλεσαν επαγγελματικό υποβιβασμό και προσβολή του ψυχισμού του.

2. Το θύμα προσβλήθηκε από την ασθένεια αυτή λόγω εξαιρετικά νοσηρών αιτιών που δημιουργήθηκαν κατά την άσκηση των καθηκόντων του.

3. Δεν υφίσταται χειροτέρευση προϋφισταμένης νόσου.

4. Οι παράγοντες που προκάλεσαν την ασθένεια είναι τα υποκειμενικά και τα αντικειμενικά βιώματα του θύματος, συνεπεία των σε βάρος του κατηγοριών. Οι δύο αυτές κατηγορίες βιωμάτων επέδρασαν εξίσου και καθοριστικά επί παρανοειδούς προδιαθέσεως.

5. Η ημερομηνία σταθεροποιήσεως των βλαβών της υγείας είναι η 20ή Ιανουαρίου 1983.

6. Το ποσοστό διαρκούς αναπηρίας είναι 40 % (σαράντα τοις εκατό).

7. Δεν χρήζει ειδικών φροντίδων που συνέπαγονται ένα ή περισσότερα ταξίδια.

8. Δεν χρήζει αρωγής από τρίτο πρόσωπο.»

Στις 24 Ιανουαρίου 1991, η ΑΔΑ εξέδωσε απόφαση διαπιστώνουσα ότι ο αναιρεσείων είχε προσβληθεί από επαγγελματική νόσο, η οποία είχε ως συνέπεια ποσοστό μερικής διαρκούς αναπηρίας 40 %, και αποφάσισε να του καταβάλει το ποσό των 9 147 091 BFR.

Εντούτοις, στις 18 Απριλίου 1991, η ΑΔΑ ανακάλεσε, με αναδρομική ισχύ, την απόφαση της 24ης Ιανουαρίου 1991. Η εν λόγω ανακλητική απόφαση αιτιολογήθηκε κατ' ουσίαν με αναφορά στην απόφαση του Δικαστηρίου της 21ης Ιανουαρίου 1987, 76/84, Riczni κατά Επιτροπής (Συλλογή 1987, σ. 315), με την οποία κρίθηκε ότι μία νόσος μπορεί να χαρακτηρισθεί ως επαγγελματική μόνον εφόσον οφείλεται στη συνήθη άσκηση ή επήλθε επ' ευκαιρία της συνήθους ασκήσεως των καθηκόντων του ενδιαφερομένου.

12 Εν προκειμένω όμως, η νόσος του αναιρεσείοντος οφείλεται στις κατηγορίες που απορρέουν, κατ' ουσίαν, από περιστατικά που αφορούν ανωμαλίες της λογιστικής διαχειρίσεως, της οποίας ήταν υπεύθυνος, και τα οποία προκάλεσαν την κατ' αυτού κίνηση πειθαρχικής διαδικασίας καθώς και την ποινή στην οποία κατέληξε η διαδικασία αυτή.

13 Η απόφαση της 18ης Απριλίου 1991 διελάμβανε επίσης ότι, κατά την έκδοση της αποφάσεως της 24ης Ιανουαρίου 1991, η ΑΔΑ στηρίχθηκε σε εσφαλμένη ερμηνεία της έννοιας της «επαγγελματικής προελεύσεως» της νόσου, καθόσον οικειοποιήθηκε τα συμπεράσματα της υγειονομικής επιτροπής. Κατά συνέπεια, η ΑΔΑ υπέπεσε σε πλάνη κατά την εκτίμηση της επαγγελματικής νόσου, υπό την έννοια των άρθρων 73 του ΚΥΚ και 3, παράγραφος 2, της ρυθμίσεως, οπότε μπορούσε να προβεί στην ανάκληση, με αναδρομική ισχύ, της αποφάσεως της 24ης Ιανουαρίου 1991, προκειμένου να τηρήσει την αρχή της νομιμότητας.

14 Το διατακτικό της αποφάσεως της 18ης Απριλίου 1991 προέβλεπε ότι η ανακληθείσα απόφαση θα «αντικατασταθεί από άλλη απόφαση, η οποία θα ληφθεί με γνώμονα την απόφαση που θα εκδοθεί στην υπόθεση T-26/89, De Compte κατά Κοινοβουλίου», κατόπιν της προσφυγής που άσκησε ο αναιρεσείων κατά της αποφάσεως περί υποβιβασμού της 18ης Ιανουαρίου 1988.

15 Στις 4 Ιουνίου 1991, ο αναιρεσείων υπέβαλε ένσταση κατά της εν λόγω αποφάσεως της 18ης Απριλίου 1991, η οποία απορρίφθηκε από την ΑΔΑ στις 23 Σεπτεμβρίου 1991.

16 Κατόπιν της προπαρατεθείσας αποφάσεως του Πρωτοδικείου της 17ης Οκτωβρίου 1991, De Compte κατά Κοινοβουλίου, η ΑΔΑ εξέδωσε, στις 20 Ιανουαρίου 1992, την απόφαση που προέβλεψε το διατακτικό της αποφάσεως της 18ης Απριλίου 1991, περί ανακλήσεως της αποφάσεως της 24ης Ιανουαρίου 1991, με την οποία είχε αναγνωριστεί ο επαγγελματικός χαρακτήρας της νόσου.

17 Η αιτιολογία της αποφάσεως αυτής της 20ής Ιανουαρίου 1992 συνίσταται κατ' ουσίαν στο ότι μία νόσος δεν μπορεί να χαρακτηριστεί ως «επαγγελματική νόσος» παρά μόνον εφόσον οφείλεται στη συνήθη άσκηση των καθηκόντων του ενδιαφερομένου. Εν προκειμένω, η νόσος του αναιρεσείοντος οφείλεται στις κατηγορίες που διατυπώθηκαν σε βάρος του, οι οποίες εξετάστηκαν στο πλαίσιο πειθαρχικής διαδικασίας που κατέληξε στην επιβολή πειθαρχικής ποινής. Το βάσιμο της ποινής αυτής επιβεβαιώθηκε με την προπαρατεθείσα απόφαση του Πρωτοδικείου της 17ης Οκτωβρίου 1991, De Compte κατά Κοινοβουλίου.

18 Κατά το διατακτικό της αποφάσεως της 20ής Ιανουαρίου 1992, «ο Henri de Compte δεν πάσχει επαγγελματική νόσο υπό την έννοια της ρυθμίσεως σχετικά με την ασφάλιση έναντι των κινδύνων ατυχήματος και επαγγελματικής νόσου των υπαλλήλων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων».

19 Στις 10 Απριλίου 1992, ο αναιρεσείων υπέβαλε ένσταση κατά της αποφάσεως της 20ής Ιανουαρίου 1992. Η ΑΔΑ απέρριψε την ένσταση αυτή στις 4 Ιουνίου 1992.

20 Στις 19 Δεκεμβρίου 1991, στο πλαίσιο της υποθέσεως Τ-90/91, ο αναιρεσείων ζήτησε από το Πρωτοδικείο να ακυρώσει την απόφαση της 18ης Απριλίου 1991, περί ανακλήσεως της αποφάσεως της 24ης Ιανουαρίου 1991, με την οποία είχε αναγνωριστεί ότι ο αναιρεσείων έπασχε επαγγελματική νόσο, καθώς και την απόφαση της 23ης Σεπτεμβρίου 1991, περί απορρίψεως της από 4 Ιουνίου 1991 ενστάσεώς του. Ζήτησε επίσης να υποχρεωθεί το Κοινοβούλιο να του καταβάλει, ως κεφάλαιο, το ποσό των 9 147 091 BFR.

21 Στις 4 Σεπτεμβρίου 1992, στο πλαίσιο της υποθέσεως Τ-62/92, ο αναιρεσείων ζήτησε από το Πρωτοδικείο να ακυρώσει τις αποφάσεις της 20ής Ιανουαρίου 1992, περί αρνήσεως αναγνωρίσεως του ότι είχε προσβληθεί από επαγγελματική νόσο, και της 4ης Ιουνίου 1992, περί απορρίψεως της από 8 Απριλίου 1992 ενστάσεώς του. Ο αναιρεσείων ζήτησε επίσης να υποχρεωθεί το Κοινοβούλιο να του καταβάλει, ως κεφάλαιο, το ποσό των 9 147 091 BFR.

22 Με την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση το Πρωτοδικείο απέρριψε τις προσφυγές και υποχρέωσε το Κοινοβούλιο να καταβάλει στον αναιρεσείοντα το ποσό των 200 000 BFR ως ικανοποίηση ηθικής βλάβης.

Επί της αιτήσεως αναιρέσεως

23 Ο αναιρεσείων ζητεί από το Δικαστήριο να αναιρέσει την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση, εξαιρουμένου του τμήματος που υποχρεώνει το Κοινοβούλιο να του καταβάλει το ποσό των 200 000 BFR ως ικανοποίηση ηθικής βλάβης, και, κρίνοντας το ίδιο τη διαφορά, να δεχθεί τα αρχικά του αιτήματα. Ο αναιρεσείων ζητεί επίσης να καταδικαστεί το καθού στο σύνολο των δικαστικών εξόδων αμφοτέρων των βαθμών δικαιοδοσίας.

24 Το Κοινοβούλιο ζητεί από το Δικαστήριο να απορρίψει την αίτηση αναιρέσεως και να καταδικάσει τον αναιρεσείοντα στα δικαστικά έξοδα.

25 Προς στήριξη της αιτήσεως αναιρέσεως, ο αναιρεσείων επικαλείται την εκ μέρους του Πρωτοδικείου παράβαση, κατ' αρχάς, της υποχρεώσεως αιτιολογήσεως των αποφάσεων, η οποία συνεπάγεται, μεταξύ άλλων, ότι η προβαλλόμενη αιτιολογία πρέπει να είναι αποδεκτή κατά νόμο, δηλαδή επαρκής, λυσιτελής, να μην αποτελεί προϊόν πλάνης περί το δίκαιο ή περί τα πράγματα και να μην είναι αντιφατική, στη συνέχεια, παράβαση των άρθρων 73 του ΚΥΚ και 3 της ρυθμίσεως και, τέλος, παραβίαση των εφαρμοστέων στο κοινοτικό δίκαιο γενικών αρχών του δικαίου, ήτοι, ιδίως, των αρχών της ασφαλείας δικαίου, της καλής πίστεως, της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης, του καθήκοντος αρωγής, της εύλογης προθεσμίας, καθώς και της αρχής κατά την οποία κάθε διοικητική πράξη πρέπει να στηρίζεται σε αποδεκτές κατά νόμο αιτιολογίες, δηλαδή αιτιολογίες που να είναι λυσιτελείς και να μην αποτελούν προϊόν πλάνης περί το δίκαιο ή περί τα πράγματα.

Επί της ανακλήσεως της αποφάσεως της ΑΔΑ της 24ης Ιανουαρίου 1991

26 Από τη σκέψη 52 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως προκύπτει ότι το Πρωτοδικείο έκρινε ότι, με την προσβαλλόμενη απόφαση της 18ης Απριλίου 1991, το Κοινοβούλιο ανακάλεσε την απόφαση της 24ης Ιανουαρίου 1991, με την οποία αναγνωρίστηκε ότι ο αναιρεσείων πάσχει επαγγελματική νόσο, εντός δύο μηνών και 25 ημερών περίπου, ήτοι πριν συμπληρωθούν τρεις μήνες, από της εκδόσεώς της.

27 Το Πρωτοδικείο έκρινε, στην σκέψη 53, ότι ο χρόνος αυτός δεν μπορούσε να θεωρηθεί, υπό τις συνθήκες της υπό κρίση περιπτώσεως, ως μη εύλογος, λαμβανομένου υπόψη του γεγονότος ότι οι διάδικοι δεν αμφισβητούν ότι, κατόπιν των επιφυλάξεων που διατύπωσε η ασφαλιστική εταιρία, η οποία όφειλε να καταβάλει την αποζημίωση για επαγγελματική νόσο του αναιρεσείοντος, ο αναιρεσείων είχε ήδη ενημερωθεί από τις υπηρεσίες του Κοινοβουλίου, μεταξύ της 1ης και της 13ης Μαρτίου 1991, περί της υπάρξεως δυσκολιών τις οποίες δημιουργούσε η εκτέλεση της αποφάσεως αυτής, λόγω των αμφιβολιών όσον αφορά τη νομιμότητά της. Κατά συνέπεια, ο αναιρεσείων αβασίμως υποστήριξε ότι η ανάκληση της αποφάσεως που τον αφορούσε πραγματοποιήθηκε εντός μη ευλόγου χρόνου.

3 Όσον αφορά τον σεβασμό της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης του αναιρεσείοντος στον νόμιμο χαρακτήρα της ανακληθείσας αποφάσεως, το Πρωτοδικείο τόνισε, στη σκέψη 61, ότι δεν αμφισβητείται ότι, μετά την έκδοση της αποφάσεως της 24ης Ιανουαρίου 1991 και εντός του πρώτου δεκαπενθημέρου του Μαρτίου 1991, ήτοι μέσα σε ενάμιση μήνα από της εκδόσεως, ο αναιρεσείων πληροφορήθηκε από τις υπηρεσίες του καθού οργάνου ότι η εκτέλεση της αποφάσεως αυτής, ήτοι η καταβολή της χορηγουμένης δυνάμει του άρθρου 73 του ΚΥΚ αποζημιώσεως, παρακωλυόταν λόγω του ενδεχομένου παρανόμου χαρακτήρα της.

Το Πρωτοδικείο έκρινε, στη σκέψη 61, ότι «Επομένως, καίτοι, κατά την ημερομηνία εκδόσεως της ανακληθείσας αποφάσεως της 24ης Ιανουαρίου 1991, ο αναιρεσείων μπορούσε ακόμη να στηρίζεται στην επίφαση νομιμότητος και να ζητεί τη διατήρηση της ισχύος της αποφάσεως αυτής, η εμπιστοσύνη αυτή κλονίστηκε στη συνέχεια και λίαν συντόμως, κατά τρόπον ώστε, κατά την ημερομηνία κατά την οποία το Κοινοβούλιο προέβη στην επίδικη ανάκληση, ο αναιρεσείων δεν μπορούσε να πιστεύει δικαιολογημένα στον νόμιμο χαρακτήρα της ανακληθείσας αποφάσεως».

30 Κατά συνέπεια, το Πρωτοδικείο απέρριψε, στη σκέψη 62, τον λόγο ακυρώσεως που ο προσφεύγων άντλησε από την προσβολή της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης του στον νόμιμο χαρακτήρα της ανακληθείσας αποφάσεως της 24ης Ιανουαρίου 1991.

31 Με την υπό κρίση αίτηση αναιρέσεως, ο αναιρεσείων προσάπτει στο Πρωτοδικείο, μεταξύ άλλων, ότι απέρριψε τον λόγο ακυρώσεως που αντλήθηκε από την προσβολή της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης του στον νόμιμο χαρακτήρα της ανακληθείσας αποφάσεως της 24ης Ιανουαρίου 1991 και υποστηρίζει ότι κακώς το Πρωτοδικείο έκρινε ότι η από 18 Απριλίου 1991 ανάκληση της αποφάσεως χώρησε, σε βάρος του, εντός ευλόγου χρόνου.

32 Το Κοινοβούλιο φρονεί ότι οι αιτιάσεις αυτές στερούνται νομικής βάσεως και ότι πρέπει, κατά συνέπεια, να απορριφθούν. Επικαλούμενο τη νομολογία του Δικαστηρίου, ισχυρίζεται κατ' αρχάς ότι η πλάνη της διοικήσεως περί του εφαρμοστέου κανόνα δεν μπορεί ποτέ να δημιουργήσει δικαιολογημένη εμπιστοσύνη (αποφάσεις της 11ης Δεκεμβρίου 1980, 1252/79, Lucchini κατά Επιτροπής, Συλλογή τόμος 1980/III, σ. 467· της 11ης Μαΐου 1983, 311/81 και 30/82, Klöckner-Werke κατά Επιτροπής, Συλλογή 1983, σ. 1549, και της 6ης Φεβρουαρίου 1986, 162/84, Βλάχου κατά Ελεγκτικού Συνεδρίου, Συλλογή 1986, σ. 481).

33 Δεύτερον, το Κοινοβούλιο φρονεί ότι ορθώς το Πρωτοδικείο τόνισε ότι το καθού ενημέρωσε ταχύτατα τον αναιρεσείοντα για τον πρόσκαιρο χαρακτήρα της ανακληθείσας αποφάσεως, αφ' ης στιγμής αντελήφθη την πλάνη του, οπότε δεν ήταν δυνατόν να του δημιουργήσει δικαιολογημένη εμπιστοσύνη.

34 Τρίτον, το Κοινοβούλιο υποστηρίζει ότι η νομολογία του Δικαστηρίου δέχεται την αρχή της δυνατότητας ανακλήσεως των παρανόμων πράξεων, τουλάχιστον εντός ευλόγου χρόνου, ότι ο χρόνος αυτός πρέπει να υπολογίζεται σε σχέση με την ημερομηνία εκδόσεως της πράξεως και ότι το Δικαστήριο έχει

ήδη αναγνωρίσει ότι αποφάσεις που ανακλήθηκαν μετά τη συμπλήρωση έξι μηνών από της εκδόσεώς τους είχαν αποτελέσει το αντικείμενο ανακλήσεως εντός ευλόγου χρόνου (απόφαση της 12ης Ιουλίου 1957, 7/56 και 3/57, 4/57, 5/57, 6/57 και 7/57, Algera κ.λπ. κατά Κοινής Συνελεύσεως, Συλλογή τόμος 1954-1964, σ. 157).

Πρέπει εκ προοιμίου να υπομνηστεί ότι η αναδρομική ανάκληση ευμενούς διοικητικής πράξεως υπόκειται γενικά σε πολύ αυστηρές προϋποθέσεις (βλ. απόφαση της 9ης Μαρτίου 1978, 54/77, Herpels κατά Επιτροπής, Συλλογή τόμος 1978, σ. 233, σκέψη 38). Κατά παγία νομολογία, μολονότι πρέπει να αναγνωρίζεται σε κάθε κοινοτικό όργανο, το οποίο διαπιστώνει ότι η πράξη που μόλις εξέδωσε φέρει το στίγμα της παρανομίας, το δικαίωμα να ανακαλεί αναδρομικώς την πράξη αυτή εντός ευλόγου χρόνου, το δικαίωμα αυτό μπορεί να περιορίζεται από την ανάγκη σεβασμού της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης του έλκοντος δικαίωμα από την πράξη ο οποίος έδωσε πίστη στη νομιμότητα της πράξεως αυτής (αποφάσεις της 3ης Μαρτίου 1982, 14/81, Alpha Steel κατά Επιτροπής, Συλλογή 1982, σ. 749, σκέψεις 10 έως 12· της 26ης Φεβρουαρίου 1987, 15/85, Consorzio Cooperative d'Abruzzo κατά Επιτροπής, Συλλογή 1987, σ. 1005, σκέψεις 12 έως 17· της 20ής Ιουνίου 1991, C-248/89, Cargill κατά Επιτροπής, Συλλογή 1991, σ. I-2987, σκέψη 20, και C-365/89, Cargill, Συλλογή 1991, σ. I-3045, σκέψη 18).

Από τη σκέψη 61 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως προκύπτει ότι, κατά την ημερομηνία εκδόσεως της ανακληθείσας αποφάσεως της 24ης Ιανουαρίου 1991, ο αναιρεσείων μπορούσε να δώσει πίστη στην επίφαση νομιμότητας και να ζητήσει τη διατήρηση της ισχύος της αποφάσεως αυτής. Εντούτοις, πρέπει να διευκρινισθεί ότι ο κρίσιμος χρόνος για την εκτίμηση της δημιουργίας δικαιολογημένης εμπιστοσύνης στο πρόσωπο του αποδέκτη διοικητικής πράξεως είναι η κοινοποίηση της πράξεως και όχι η ημερομηνία εκδόσεως ή ανακλήσεως της πράξεως αυτής.

Εν προκειμένω, ουδόλως προκύπτει ότι ο αναιρεσείων προκάλεσε την έκδοση της αποφάσεως της 24ης Ιανουαρίου 1991 διά της παροχής εσφαλμένων ή ελλιπών στοιχείων (βλ. υπό την έννοια αυτή, αποφάσεις της 22ας Μαρτίου 1961, 42/59 και 49/59, Snupat κατά Ανωτάτης Αρχής, Συλλογή τόμος 1954-1964, σ. 599, και της 12ης Ιουλίου 1962, 14/61, Hoogovens κατά Ανωτάτης Αρχής, Συλλογή τόμος 1954-1964. σ. 779).

38 Επομένως, όταν έλαβε γνώση της αποφάσεως της 24ης Ιανουαρίου 1991 κατόπιν της κοινοποιήσεώς της, ο αναιρεσείων μπορούσε να δώσει πίστη στην επίφαση νομιμότητας της πράξεως αυτής και να ζητήσει τη διατήρηση της ισχύος της.

39 Επιβάλλεται να τονιστεί, αφενός, ότι η δικαιολογημένη εμπιστοσύνη στη νομιμότητα ευμενούς διοικητικής πράξεως, αφ' ής στιγμής δημιουργηθεί, δεν μπορεί στη συνέχεια να κλονιστεί. Άλλωστε, λαμβανομένων υπόψη των πραγματικών συνθηκών της υποθέσεως, κανένα δημόσιο συμφέρον δεν υπερισχύει του συμφέροντος του ωφελουμένου προς διατήρηση καταστάσεως την οποία μπορούσε να θεωρεί σταθερή (βλ., υπό την έννοια αυτή, προπαρατεθείσες αποφάσεις Snupat κατά Ανωτάτης Αρχής και Hoogovens κατά Ανωτάτης Αρχής).

40 Επομένως, το Πρωτοδικείο υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιο κρίνοντας, στη σκέψη 61 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ότι, έστω και αν ο αναιρεσείων, κατά την ημερομηνία εκδόσεως της ανακληθείσας αποφάσεως της 24ης Ιανουαρίου 1991, μπορούσε ακόμη να δώσει πίστη στην επίφαση νομιμότητας και να ζητήσει τη διατήρηση της ισχύος της εν λόγω αποφάσεως, η εμπιστοσύνη αυτή κλονίστηκε στη συνέχεια, και μάλιστα ταχύτατα, οπότε, κατά την ημερομηνία κατά την οποία το Κοινοβούλιο προέβη στην επίδικη ανάκληση, ο αναιρεσείων δεν μπορούσε βασίμως να έχει δικαιολογημένη εμπιστοσύνη στον νόμιμο χαρακτήρα της ανακληθείσας αποφάσεως.

41 Χωρίς να είναι αναγκαίο να εκδοθεί απόφαση ως προς την αιτίαση ότι κακώς το Πρωτοδικείο έκρινε ότι η ανάκληση της αποφάσεως πραγματοποιήθηκε εντός ευλόγου χρόνου και ως προς τους λοιπούς λόγους αναιρέσεως που προβάλλει ο αναιρεσείων, η αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση πρέπει, κατά

συνέπεια, να αναιρεθεί, εξαιρουμένου του τμήματος που υποχρεώνει το Κοινοβούλιο να καταβάλει στον αναιρεσείοντα το ποσό των 200 000 BFR ως ικανοποίηση ηθικής βλάβης, εφόσον το τμήμα αυτό της αποφάσεως δεν αποτελεί αντικείμενο της αιτήσεως αναιρέσεως.

2 Σύμφωνα με το άρθρο 54, πρώτο εδάφιο, δεύτερη φράση, του Οργανισμού ΕΚ του Δικαστηρίου, το Δικαστήριο, σε περίπτωση αναιρέσεως της αποφάσεως του Πρωτοδικείου, μπορεί το ίδιο να αποφανθεί οριστικά επί της διαφοράς, εφόσον είναι ώριμη προς εκδίκαση. Το Δικαστήριο φρονεί ότι τούτο συμβαίνει εν προκειμένω.

3 Αρκεί να διαπιστωθεί ότι η ανάκληση της αποφάσεως της ΑΔΑ της 24ης Ιανουαρίου 1991, η οποία χώρησε με τις αποφάσεις της 18ης Απριλίου 1991 και της 20ής Ιανουαρίου 1992, συνιστά παραβίαση της αρχής της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης του αποδέκτη της πρώτης αυτής αποφάσεως, οπότε οι δύο τελευταίες αποφάσεις πρέπει να ακυρωθούν.

Επί των χρηματικών αιτημάτων

Ο αναιρεσείων ζήτησε να υποχρεωθεί το Κοινοβούλιο να του καταβάλει το ποσό των 9 147 091 BFR, εντόκως προς 10 % ετησίως, από τις 24 Ιανουαρίου 1991 μέχρι την ημερομηνία της πραγματικής καταβολής.

Προκειμένου περί χρηματικής διαφοράς ως προς την οποία ο κοινοτικός δικαστής έχει, σύμφωνα με το άρθρο 91, παράγραφος 1, δεύτερη φράση, του ΚΥΚ, αρμοδιότητα πλήρους δικαιοδοσίας, τα αιτήματα αυτά πρέπει να γίνουν δεκτά. Το αίτημα περί καταβολής τόκων υπερημερίας, το οποίο εμπίπτει επίσης στην αρμοδιότητα πλήρους δικαιοδοσίας του Δικαστηρίου (βλ., μεταξύ άλλων, απόφαση του Πρωτοδικείου της 30ής Νοεμβρίου 1993, Τ-15/93, Vienne κατά Κοινοβουλίου, Συλλογή 1993, σ. II-1327, σκέψη 42), πρέπει να γίνει δεκτό και να καθοριστεί το επιτόκιο σε 8 % ετησίως από τις 24 Ιανουαρίου 1991 μέχρι την ημερομηνία της πραγματικής καταβολής.

Επί των δικαστικών εξόδων

46 Κατά το άρθρο 122 του Κανονισμού Διαδικασίας, όταν η αίτηση αναιρέσεως γίνεται δεκτή και το Δικαστήριο κρίνει το ίδιο οριστικά τη διαφορά, αποφαίνεται και επί των εξόδων. Κατά το άρθρο 69, παράγραφος 2, το οποίο εφαρμόζεται στην ενώπιον του Δικαστηρίου διαδικασία που έχει ως αντικείμενο αναίρεση κατά αποφάσεως του Πρωτοδικείου δυνάμει του άρθρου 118, ο ηττηθείς διάδικος καταδικάζεται στα δικαστικά έξοδα, εφόσον υπήρχε σχετικό αίτημα του νικήσαντος διαδίκου. Δεδομένου ότι το Κοινοβούλιο ηττήθηκε, πρέπει να καταδικαστεί, εκτός από τα δικά του έξοδα, στο σύνολο των δαπανών στις οποίες υποβλήθηκε, τόσο κατά την ενώπιον του Πρωτοδικείου όσο και κατά την ενώπιον του Δικαστηρίου διαδικασία, ο αναιρεσείων.

Για τους λόγους αυτούς,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (έκτο τμήμα),

αποφασίζει:

1) Αναιρεί την απόφαση του Πρωτοδικείου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων της 26ης Ιανουαρίου 1995, T-90/91 και T-62/92, De Compte κατά Κοινοβουλίου, εξαιρουμένου του τμήματος που υποχρεώνει το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο να καταβάλει στον αναιρεσείοντα το ποσό των 200 000 BFR ως ικανοποίηση ηθικής βλάβης.

2) Ακυρώνει την απόφαση της 18ης Απριλίου 1991 στην υπόθεση T-90/91.

3) Ακυρώνει την απόφαση της 20ής Ιανουαρίου 1992 στην υπόθεση T-62/92.

4) Υποχρεώνει το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο να καταβάλει στον αναιρεσείοντα το ποσό των 9 147 091 BFR, πλέον τόκων υπερημερίας προς 8 % ετησίως από τις 24 Ιανουαρίου 1991 μέχρι την ημερομηνία της πραγματικής καταβολής.

5) Καταδικάζει το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο στο σύνολο των δικαστικών εξόδων των δύο βαθμών δικαιοδοσίας.

Mancini Murray Κακούρης

Kapteyn Ragnemalm

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 17 Απριλίου 1997.

Ο Γραμματέας

R. Grass

Ο Πρόεδρος του έκτου τμήματος

G. F. Mancini